

Investeringskader Waddengebied 2016-2026 krijgt warm onthaal

Eerdaags behandelen de Staten van de drie Waddenprovincies het Investeringskader Waddengebied 2016-2026. Reden om op 14 september in Leeuwarden een informatiebijeenkomst over het investeringskader te organiseren. Circa 120 statenleden en stakeholders gaven acte de présence.

Een interview met de gedeputeerden Kielstra (Fr.), Staghouwer (Gr.) en Loggen (NH) door dagvoorzitter Jaap Jepma markeerde de aftrap van de informatiebijeenkomst. Staghouwer benadrukt dat het gaat om het totaal, van Den Helder tot de Rottumerplaat. “Het betreft een enorm dynamisch gebied dat een geweldige motor is voor de economie.” Hij benadrukt het belang om het Waddenfondsgeld goed te besteden. “Geconcludeerd is dat er meer moet gebeuren dan louter rondstrooien van de middelen. Met het investeringskader willen we via een gerichte inzet de meerwaarde van het Waddengebied nog meer versterken.”

Den Haag en Brussel

Kielstra verbaast zich soms over de bestuurlijke complexiteit rond de Wadden. “Het investeringskader kan helpende bestuurlijke drukte te verminderen, waardoor de effectiviteit wordt vergroot. Wel is daarbij een grote betrokkenheid van belang, ook van stakeholders. Met dit document willen we als gedeputeerden ook naar Den Haag en Brussel. Het is een zeer geschikt instrument om op dat niveau zaken te doen. Te meer daar ik van het departement hoor dat men bewondering heeft voor het bereikte resultaat. Iets dergelijks is nog niet eerder gelukt.” Loggen noemt het document een mooie aanwinst op de coalitieprogramma's. “Het investeringskader kan wellicht de aftrap vormen om binnen de Staten intensiever over de Wadden te praten. Te meer daar bij de totstandkoming veel partijen betrokken zijn geweest.”

Vaart erin houden

De Jong, secretaris Regiecollege Waddengebied (RCW), geeft aan dat het college een overleg- en afstemorgaan is. Binnen het RCW praten vertegenwoordigers van het Rijk, gemeenten, waterschappen, provincies, bedrijfsleven, ngo's en Waddenacademie over de toekomst van het Waddengebied. “Ondanks de diversiteit van de vertegenwoordigingen is het geen Poolse landdag. Onderwerpen zijn onder meer het beter organiseren van het beheer en de structuurvisie voor het hele gebied waar het Rijk aan momenteel aan werkt.” Het investeringskader is eveneens besproken. “Al in een vroeg stadium heeft hierover een goede discussie plaatsgevonden, waarbij is benadrukt dat het uitgangspunt van het ongedeelde Waddengebied als rode draad fungeert. Ons advies is gehonoreerd.” In de uitvoering zou het volgens De Jong mooi zijn om eens per jaar aan de hand van wat goed en minder goed gaat de voortgang in het RCW aan de orde te stellen. “Dat kan helpen om de vaart erin te houden.”

Lerend aan de slag

In een toelichting op de inhoud en totstandkoming van het investeringskader laat Joustra (projectmanager) weten dan in het hele traject goed is samengewerkt met het Waddenfonds, de uitvoeringsorganisatie van de drie provincies. Ook is gaandeweg gebleken dat de aanpak tot dusver weliswaar goed werkt, maar dat de grote opgaven gerichte steun nodig hebben. “Dit betekent keuzes maken met meer focus in combinatie met een gerichte inzet van het ruimtelijk beleid.”

Om specifieke problemen op te lossen is de inzet de komende tien jaar gericht op zes majeure opgaven: 1) Waddenzee, 2) Havenontwikkeling & natuurverbetering, 3) Versterken en vermarkten Werelderfgoed, 4) Vitale kust en Afsluitdijk, 5) Eems-Dollardgebied in balans, en 6) Eilanden op eigen kracht. De in te zetten middelen van het Waddenfonds gaan, conform de afspraak met het Rijk, in gelijke delen naar economisch en ecologische projecten, waarbij in vele gevallen sprake kan zijn van een gecombineerde inzet.

Joustra benadrukt dat iedere opgave om een eigen aanpak vraagt. “Blauwdruk’-denken is er dus niet bij. We moeten lerend aan de slag, zowel op het gebied van ecologie als economie, aanhakend op lopende initiatieven. De voorgestelde adaptieve wijze van programmeren moet het bovendien mogelijk maken om flexibeler te opereren. Na vaststelling door de Staten volgt het opstellen van een uitvoeringsprogramma voor de zes opgaven door de stuurgroep Waddenprovincies . Daarbij zal ook oog zijn voor de mogelijkheden tot medefinanciering via de provinciale begrotingen.”

Themasessies

Tijdens de informatiebijeenkomst is in twee discussierondes nader ingegaan op de zes majeure opgaven van het Investeringskader Waddengebied 2016-2026. Iedere sessie trapt af met de visie van enkele stakeholders, waarop discussie volgde.

Waddenzee

De heer Bosch (Waddenzeehavens) is ‘tevreden’ met het voorliggende resultaat. Het is van een lijst met losse projecten integraal geworden, met heldere keuzes die vertaald zijn in majeure opgaven. Dit biedt houvast voor de Waddenzeehavens. Hij beschouwt het investeringskader als een ‘win-win voor de Waddenzee’. Mevrouw Bolderheij (Port of Den Helder) sluit zich bij zijn woorden aan. Zij is blij met de duidelijke keuzes die gemaakt zijn. De heer Smeele (Natuurmonumenten) geeft aan dat er nog wel een goede vertaling nodig is om tot daadwerkelijke uitvoering te komen.

De heer Van Dijk (Waddenacademie) vindt het positief dat in het investeringskader het woord kennis zo vaak is genoemd als belangrijk onderdeel van de majeure opgaven. In het ontsluiten van bestaande kennis ziet hij een rol weggelegd voor de Waddenacademie, evenals in het verzamelen en ontwikkelen van nieuwe kennis. Gevraagd naar concrete voorbeelden geeft Van Dijk aan dat er veel kennis op projectniveau blijft hangen. Daarnaast is het kostbaar om meer fundamenteel onderzoek uit te voeren. De heer Bosch geeft aan dat het in het algemeen van belang is kennis en onderzoek goed mee te nemen bij de uitwerking van de majeure opgaven. De heer De Vries (Harlingen) is het met hem eens en geeft aan dat opgedane kennis ook gedeeld moet worden. De heer Visser (statenlid Fryslân) vraagt hoe kennis naar de toekomst wordt geborgd, bijvoorbeeld via het onderwijs. De heer Van Dijk antwoordt dat er veel met het onderwijs wordt uitgewisseld, onder meer via studiedagen.

Havenontwikkeling & natuurverbetering

De heer Bosch (Waddenzeehavens) laat weten dat de majeure opgave goed aansluit goed bij de ingezette lijn vanuit de gezamenlijke Waddenzeehavens, namelijk specialiseren en kijken naar mogelijkheden voor Building with Nature. “Economische en ecologische belangen worden daarbij volwaardig meegenomen. Mevrouw Bolderheij (Port of Den Helder) geeft op haar beurt aan dat we met z’n allen ‘trots’ mogen zijn op het investeringskader. Voor haar is het van belang dat de haven van Den Helder zich economisch kan blijven ontwikkelen, rekening houdend met de natuurwaarden van de Waddenzee. Daarom wordt in Den Helder eerst gekeken naar het optimaliseren van de mogelijkheden binnen het huidige havengebied en vervolgens naar ‘Building with Nature’. Als voorbeeld noemt zij het idee om het vele slib in de haven te verplaatsen naar het Balgzand.

Vitaler maken van de Waddenzeehavens betekent ‘duurzame ontwikkeling, rekening houden met de natuurwaarden van het Waddengebied’. De heer Staghouver (gedeputeerde Groningen) geeft aan dat door het Waddenfonds er unieke mogelijkheden zijn om iets extra’s te doen in de mix van economie en ecologie. ‘Dit geeft ons ook een voorsprong.’ De heer Laansma (It Fryske Gea) hecht aan het leggen van verbindingen tussen de verschillende belangen. Via de Waddenzeehavens is gevraagd om die verbinding te leggen en dat is gelukt. Een ander goed voorbeeld vindt hij hoe in samenwerking met de visserij overeenstemming is bereikt voor een duurzame kokkelvisserij in de Waddenzee. De heer De Vries (gemeente Harlingen) benadrukt dat Harlingen echt afhankelijk is van de bereikbaarheid via het water. Hij is weliswaar positief over de te maken omslag naar duurzame visserij, maar de gemeente Harlingen maakt zich hierbij zorgen over de geluiden die vanuit het natuurbelang pleiten voor een ‘stop op de visserij’.

Tot slot vraagt de heer Visser (statenlid Fryslân) of er ook sprake is van ‘speelgeld’, met andere woorden wordt er ook gekeken naar terugverdieneffecten bij de verdere uitwerking van de majeure opgaven. Hierop wordt door een projectteamlid bevestigend geantwoord.

Versterken & Vermarkten Werelderfgoed

De Wadden is een gebied met groeiende internationale uitstraling. Er worden steeds meer talen gesproken. Kansen liggen in het beter kapitaliseren van de werelderfgoedstatus. Daarbij is het van belang de vele partijen in en rond het gebied te verbinden, waarbij een rol is weggelegd voor de drie Waddenprovincies. Belangrijk is ook een overkoepelend ‘Wadden’-verhaal, zodat bezoekers optimaal het werelderfgoed kunnen beleven. Geadviseerd wordt naar het werelderfgoed als product te kijken, met aandacht voor de inhoud, de doelgroep en de intrinsieke kwaliteit.

De heer Kremer (Boegbeeld Werelderfgoed) oppert het Waddengebied als geheel te zien als een groot warenhuis met diverse franchisenemers die een ruimte huren en belang hebben bij het goed functioneren van het geheel. Dit moet vorm krijgen zonder al te veel regeltjes. Ook werd er op aangedrongen het wiel niet opnieuw uit te vinden: zet voort wat al werkt! Zo kent

Texel al het 'ambassadeurschap'. Dit houdt in dat mensen van het eiland worden benoemd als ambassadeur en vanuit die rol het verhaal van Texel aan bezoekers vertellen. Kansen liggen ook in het benoemen en promoten van de pareltjes van de Wadden.

De heer Aaldering (Marketing Groningen) roept op te komen tot één overkoepelend verhaal, met oog voor lokale variaties. Daarbij houdt één partij de regie, ook om de boodschap over het gehele gebied uit te rollen. Aandachtspunt daarbij is afstemming tussen de verschillende organisaties die aan gebiedsmarketing doen. Van belang is verder rekening te houden met wat een gebied aan kan aan toerisme en met wat bij een gebied past, ook in kwalitatief opzicht.

Vitale Kust en Afsluitdijk

De stakeholders kunnen zich over het algemeen goed vinden in de majeure opgaven. Volgens hen liggen er met name kansen in het goed met elkaar verbinden van de drie A-merken van de Waddenkust: waterveiligheid, natuur en landbouw. Om het maximale uit de mogelijkheden te halen, pleit wethouder Le Roy (gemeente Harlingen) ervoor om gemeenten hiertoe in positie te brengen. Juist gemeenten hebben immers voeling en contact met lokale initiatieven. Daarom kunnen zij die optimaal faciliteren, waarbij er met name kansen liggen indien de afstand tussen het investeringskader en de initiatieven zo klein mogelijk is.

Vanuit LTO wordt aangegeven dat het van belang is om ondernemerschap te faciliteren. De sector wil graag meedenken, ook over experimenten met alternatieve teelten. De heer Laansma (It Fryske Gea) breekt een lans voor creatieve combinaties van de diverse opgaven. Het opslaan van zoet water kan bijvoorbeeld prima gecombineerd worden met maatregelen voor broedvogels. Culturele initiatieven kunnen het bezoek aan het gebied stimuleren. Culturele Hoofdstad 2018 kan eveneens een slinger aan het (cultuur)toerisme geven.

Eems-Dollardgebied in balans

De stakeholders in het gebied zijn zich bewust van de meerwaarde van de integrale aanpak. Dit vraagt van alle partijen dat men rekening houdt met het belang van de ander. De afspraken die zijn gemaakt in het kader van Ecologie & Economie in Balans dragen hier zeker aan bij. Positief is verder dat men elkaar sinds enige tijd goed weet te vinden.

Een vertegenwoordiger van 'Samenwerkende bedrijven Eemsdelta' stelt dat de opgave van de chemie is om verder te vergroenen. Andere stakeholders roepen op deze vergroening in ene bredere context dan de chemie vorm te geven, denk aan de uitwisseling van warmte, windenergie en bijdragen aan de circulaire economie in de brede zin van het woord. Ook moet er volgens de groep aandacht zijn voor reeds bestaande vervuilers. 'Wat doen we daarmee', vraagt men zich af.

Ten aanzien van alle slibproblematiek wijst men er op dat een aanzienlijk deel hiervan wordt veroorzaakt in Duitsland. De toegankelijkheid van de Meyer-werven bepaalt voor een groot deel de Duitse agenda om hier al dan niet werk van te maken. Nederland zal dus in gesprek moeten blijven met Duitsland. Maar onafhankelijk van wat onze oosterburen doen wijst men op het belang van het volgen van de eigen agenda, namelijk een begin maken met het oplossen van de slibproblematiek en het leggen van slimme combinaties zoals het gebruik van slib voor innovatieve vormen van kustverdediging. Het investeringskader vormt hiertoe een nuttige aanzet.

Eilanden op eigen kracht

De aanwezigen herkennen zich in het investeringskader. De stakeholders zijn blij dat er een verband is gelegd met de ambities rond verduurzaming die de eilanden hebben. De heer Kremer (Boegbeeld Werelderfgoed) pleit ervoor om vanuit het perspectief van het hele gebied het toeristisch ondernemerschap te versterken. Hij bespeurt enige zelfgenoegzaamheid bij ondernemers en wijst op de langere termijntrends. Deze laten een groei zien van andere vormen van toerisme met kortere verblijfsduur. Stem je aanbod af op de doelgroep, luidt zijn advies. Chinezen kijken bijvoorbeeld niet op Google, ze hebben hun eigen zoekmachine. De heer Smeele (Natuurmonumenten) pleit voor meer verbinding tussen de eilanden en de Waddenkust in hun toeristisch product.

Benadrukt wordt dat het ook bij de landbouw op de eilanden van belang is dat ondernemers de markt blijven volgen, bijvoorbeeld voor streek- of biologische producten. Verder hebben ondernemers vooral behoefte aan de mogelijkheden om zich te blijven ontwikkelen. Aandacht verdient tot slot de spanning tussen hun rol als ondernemer en als 'rentmeester'.

Slotdebat

In algemeen komt uit de sessies veel waardering voor het document naar voren. Overkoepelend aandachtspunt is het belang van ondernemerschap. Van verschillende kanten is de vraag naar voren gekomen wat nu precies wordt bedoeld met adaptief programmeren. "Kort en goed komt dit er op neer dat de werkwijze per opgave wordt aangepast aan het op te lossen probleem", aldus Joustra. "Belangrijk, want iedere opgave vergt een eigen aanpak met de direct betrokken partijen. Daarbij zal nadrukkelijk oog zijn voor wat de programma's nodig hebben om tot wasdom te komen. Voor ons als overheid ligt daarbij ook een taak om te faciliteren met regelgeving, beleid en geld."

Een andere vraag betreft de verhouding vijftig procent economie en vijftig procent ecologie. "Deze verdeling komt voort uit de decentralisatie van het Waddenfonds naar de provincies", legt Joustra uit. "In de praktijk zal overigens de ene opgave meer economisch van aard zijn en de ander meer ecologisch georiënteerd. Het is dan ook beslist niet de bedoeling om de percentages op de weegschaal te leggen." Naar aanleiding van opmerkingen over de cofinanciering merkt Joustra op dat dit aspect nog een uitwerkingsslag verdient. "Dit gebeurt

in de volgende fase. Na de keuze voor de majeure opgaven gaan we het gesprek aan met de initiatiefnemers en wordt dit aspect concreter ingevuld. Maar het is beslist de bedoeling om naast de 150 miljoen euro uit het Waddenfonds andere middelen volop te benutten.”

Afsluitend laat dagvoorzitter Jepma weten dat de Wadden een van de mooiste dossiers is om je mee bezig te houden. “Ik wens u veel wijsheid toe in de besluitvorming.”

Jan de Graaf, namens de projectgroep Investeringskader Waddengebied

